

roe Pena Djani, die daar de leiding heeft over een kring van 38 Savoeesche Christenen. Samen zijn wij de gast geweest van dien goeroe. Zondagmorgen ging goeroe Coreh te voet terug naar Petawang om daar te preeken. Ik ben 's morgens te Maoedjawa gebleven en heb daar den kerkdienst bijgewoond, waar goeroe Pena Djani preekte over Gen. 3:15, eerst in het Maleisch (voor mij, al waren er onder de anderen ook wel die hem verstaan konden) en vervolgens in het Savoeesch voor degenen, die geen Maleisch verstanden. De goeroe gaf zich veel moeite om de betekenis van de in den tekst voorzegde zegen en vloek uit te leggen en uit de Schrift te laten zien hoe die voorzegging in vervulling gegaan is. Het was een eenvoudig woord, waarin Christus werd voorgesteld als de eenige die ons verlossen kon van den vloek, dien wij door de zonde verdiend hadden.

Ik wist, dat er Zondagmiddag nog een auto langs zou komen, om ook dr Onvlee naar de bovenbedoelde radjavergadering te brengen. Met die auto ben ik meegereden naar Waingapoe en na afloop van de (niet door mij bijgewoonde) vergadering heb ik met den resident een onderhoud gehad. Ik begon met te informeren naar de mogelijkheid van terugkeer van de Goossens. De resident kon geen concrete bezwaren noemen, dan alleen, dat hij beducht was voor onrust in zijn gebied, indien de Goossens terugkwam. Motieven kon hij dat niet, maar hij verkeerde in die meening op grond van, zooals hij zei, wat de andere (synodale) zendingsarbeiders hem verteld hadden. Hij had groote waardeering voor het werk der zending en hechtte daarom groote waarde aan het advies van die heeren. Die waardeering voor het werk der zending zal wel hoofdzakelijk of zelfs misschien alleen slaan op het maatschappelijk werk van de zending, want uit andere uitingen kon ik opmaken, dat hij zeker niet rechtzinnig was. Toch heb ik getracht hem in het kort een uiteenzetting te geven van het conflict dat in vroeger jaren ontstaan was tusschen de Goossens met de kerken van Oost-Soemba eenerzijds en de zendingsarbeiders van Midden- en West-Soemba anderzijds. Ik heb hem verteld, dat het ging over gehoorzaamheid aan de Heilige Schrift en trouw aan de Gereformeerde belijdenis, aan Kerkenordening en Zendingssorde. Ik wees op de groote offers die de Kerken van Oost-Soemba voor hun beginsel gebracht hadden, o.a. blijkende uit het feit, dat de goeroe's reeds gedurende acht jaar geen salaris meer ontvingen hadden uit de zendingskas. Dat al die jaren geen Doop en Avondmaal bediend had kunnen worden en dat mij in mijn korte verblijf reeds gebleken was, dat die gemeenten nog altijd heilig overtuigd waren van hun goed recht en dat zij met groot verlangen uitzagen naar den terugkeer van hun predikant ds G. Ik zeide hem, dat die gemeenten ernstig bezwaar hadden tegen methode en praktijk van de synodale zendingsarbeiders met name ds Lambooy en ds W. van Dijk. Voorts merkte ik op, dat de democratische vrijheden, die verankerd liggen in het Handvest der Vereenigde Volkeren, waarnaar de resoluties van Pangkalpinang zoo wel als de overeenkomst van Linggadati verwijzen, ook insluiten vrijheid van Godsdienst en Onderwijs in den ruimsten zin van het woord. De resident bleek niet geheel ongevoelig voor mijn argumenten, doch sprak zich niet definitief uit. Dien nacht heb ik gelogeed bij den heer Erkelens, beheerder van de synodale zendingscholen. Ook later heb ik nog eenige malen bij synodale zendingsarbeiders gelogeed en gegeten. Zij hebben mij steeds zeer gastvrij ontvangen, hoewel ik geen oogenblik verzwegen heb, wie en wat ik was.

In het vervolg komen de besprekingen, die ik eenige malen met hen gehad heb, nog wel ter sprake. Uiteraard heb ik van de mij geboden gastvrijheid slechts dan gebruik gemaakt, wanneer dit onvermijdelijk was. Nadat ik 's Maandagsmorgens in Waingapoe veertig moltondekens gekocht had, kon ik met den inspecteur van politie, die voor een moordzaak naar Melolo moest, in diens auto meerijden naar laatstgenoemde plaats.

Op Dinsdagmorgen heb ik een onderhoud gehad met den synodalen predikant (inheemschen predikant) S. H. Dara te Melolo. Gedurende den bezettingstijd had deze, zooals ik in mijn vorige artikel vertelde, blijkens mededeeling van den vrijgemaakten kerkeraad, aan een handlanger der Japanners om het kerkgebouw van de vrijgemaakten gevraagd, waarop de gedwongen eenwording gevolgd was. Inderdaad is bij de Generale Synode te Groningen een brief ingekomen, die namens de (synodocratische) zendingsgemeenten van Oost-Soemba ondertekend was door dezen S. H. Dara en een goeroe Kanatalo. Ik wist dat, omdat ik dien brief toen zelf uit het Maleisch vertaald heb. Over dien brief, zoo wel als over dat verzoek aan de Japanners wilde ik wel wat meer weten, zoodat ik Dara, toen ik hem in de buurt van zijn huis zag staan, heb aangesproken en gevraagd of hij mij te woord wilde staan. Hij antwoordde mij toestemmend en noodigde mij uit in de voorgalerij van zijn huis plaats te nemen. Hij was vormelijk beleefd, doch tamelijk gereserveerd, hetgeen licht te begrijpen is. Toen ik hem vroeg waarom hij dien brief destijds aan onze Generale Synode gezonden had, waarin gevraagd werd om toch vooral de Goossens niet naar Soemba te laten terugkeeren, kreeg ik ten antwoord, dat hij en de zijnen bevreesd waren, dat die terugkeer

de door hem begeerde eenwording van de kerken op Oost-Soemba zou belemmeren. En daar de tegenover elkander staande groepen niet van elkaar verschilden in hun opvatting van de Heilige Schrift of de belijdenis, meende hij dat die eenheid noodzakelijk was. Nadat ik gezegd had, dat die door hem beweerde gelijkheid van uitleg der Heilige Schrift en van de belijdenis dan toch moest blijken uit gelijkheid van handwijze, vroeg ik hem of hij overtuigd was, dat de Goossens ten rechte geschorst en afgezet was. Hierop gaf hij een ontwijkend antwoord, terwijl ik ook op verdergaande vragen over deze kwestie geen duidelijk bescheid kreeg. Vervolgens stelde ik de vraag, of hij inderdaad in 1942 aan den Japanschen handlanger Siahaya om het kerkgebouw van de vrijgemaakten gevraagd had. Bij het antwoord, dat hij hierop gaf, is hij van zijn standpunt bezien, er blijkbaar ingelopen. Hij ontkende niet, dat hij de hulp van dien collaborateur had ingeroepen, maar hij had niet om het kerkgebouw gevraagd, doch wel of de gescheiden kerken niet vereenigd zouden kunnen worden. Op mijn nadere vraag of het wel geoorloofd was, de hulp van heidensche machthebbers in te roepen bij kerkelijke zaken, antwoordde hij bevestigend, zeggende, dat hij er toch een goed doel mee beoogde, n.l. de eenheid van de kerk. Toen heb ik maar geen poging meer gedaan hem tot erkenning van zijn fout te brengen.

Toch zijn er aanwijzingen, dat Dara niet geheel onbewust geweest is van zijn fout. Daarmee heb ik reeds gezegd, dat hij er met zijn antwoord blijkbaar was ingelopen. Toen ik n.l. anderhalve week later een langdurig onderhoud had met verschillende synodale zendingsarbeiders, waarbij dr Onvlee, heb ik ook over mijn gesprek met Dara gehandeld. Van dr Onvlee hoorde ik toen, dat Dara op den dag, waarop hij met mij gesproken heeft, van dat onderhoud verslag heeft uitgebracht aan dr Onvlee, die toen in Melolo woonde. Maar wat bleek nu? Dat Dara hem niet verteld heeft, dat hij toegegeven had, de hulp van den Japanschen handlanger te hebben ingeroepen. Dr Onvlee geloofde mij niet toen ik het hem meedeelde. Ook tegenover ds W. van Dijk heeft Dara blijkbaar die kwestie van dat hulp inroepen der Japanners verzwegen, zelfs toen deze daarnaar een uitdrukkelijk onderzoek instelde. In „De Reformatie” van 9 Maart 1946 werd deze handeling van Dara reeds signaleerd. Ds W. van Dijk is hierover gevallen en beweert dat hem na onderzoek gebleken is, dat „De Reformatie” onwaarheid spreekt. Ik neem aan dat ds W. van Dijk te goeder trouw is, maar dat neemt niet weg, dat hij zich vergist. Niet „De Reformatie” van 9 Maart 1946 spreekt onwaarheid, maar Dara heeft blijkbaar tegen ds W. van Dijk onwaarheid gesproken, zooals hij tegen dr Onvlee de waarheid gedeeltelijk verzwegen heeft. Ik herinner me, dat enkele synodale zendingsarbeiders me gesproken hebben over de leugenachtigheid van oostersche volken in het algemeen en van de bewoners van Soemba in het bijzonder. Blijkbaar zijn ze in dit geval niet al te zeer op hun hoede geweest tegen het hun bekende gebrek.

Nijkerk.

C. C. DE VRIES.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

WIE GELDT DE BELOFTE?

(Antwoord aan ds Hoeksema.)

Al eeuwenlang zijn Gods beloften aanleiding tot veel strijd. Een belangrijke oorzaak daarvan moet worden gezocht in de spraakverwarring, die daarbij telkens weer aan 't licht komt. De gevolgen van Babel zijn door den Pinkstergeest wel „in beginsel” overwonnen, maar nog lang niet definitief uitgeroeid. Alleen in den weg van gespannen hooren naar het Woord van dien Geest komen wij door Zijn genade die moeiten te boven.

Dat moet hier allereerst aan de orde komen, nu we gaan spreken over de tweede vraag van ds Hoeksema. Hij stelt drie mogelijkheden: a) dat de belofte „voor alle gedoopten is, maar dan voorwaardelijk”; en c) dat zij „voor de kinderen der belofte is”, volgens de door ds Hoeksema en anderen gevolgde exegese van Rom. 9.

Hier komt het aan op een zuiver afwegen van elk woord. Natuurlijk begrijpt ieder, die den verbondstrijd van de laatste jaren heeft gevolgd, wat de verschillende omschrijvingen van ds Hoeksema ongeveer bedoelen. Maar juist in die probleemstelling zit al te vaak het groote gevaar. We hebben de ellende beleefd met een Toelichting en Praeadvies, die voortdurend werkten met onzuivere dilemma's (b.v. de bekende tegenstelling: algemeen aanbod aan alle hoorders of speciale heilsbelofte aan de uitverkorenen). Aan zulke onzuivere dilemma's is de kerk vaak bijna te gronde gegaan. En daarom is het een weldaad van den Heiligen Geest, als wij ze in waarheid te boven komen. En daarom moeten we elkaar wel vragen: wat verstaat u daaronder, dat Gods be-

lofte „voor” de gedoopten is? Ja zeker, die vraag is hier in geding! Het is werkelijk geen haarkloverij, daarover te spreken. Want de strijd is juist ontstaan, doordat men aan zulke woorden een betekenis ging geven van eigen vinding, los van het concrete spraakgebruik, dat ons in het dagelijksch leven onmiddellijk verstaanbaar is.

Nu geloof ik ds Hoeksema zuiver te verstaan, wanneer ik zijn gedachte zóó weergeef: als de belofte „voor” iemand is, dan wil dat zeggen, dat hij er een zeker recht op heeft — maar méér nog, dat hij het belooft goed absoluut in bezit krijgt, zoo zeker als twee maal twee vier is, of (om een zuiverder vergelijking te noemen) zoo zeker als eenmaal het einde der wereld komen zal.

In dien gedachtengang past dan de opvatting, dat de belofte alleen „voor” de uitverkorenen is, voor de kinderen der belofte (zooals ds Hoeksema ze typeert). En van daaruit wordt de conclusie spoedig getrokken, waaraan de synodale theologen ons hier trachten op te hangen; deze conclusie: de belofte is alléén „voor” de uitverkorenen, en dus (!) mag ik tot den gedoopte en den avondmaalsganger niet met volle rust zeggen: „dit is Christus, Die óók voor u Zijn lichaam liet breken en Zijn bloed vergoten heeft”, maar ik moet zeggen, of althans er bij denken: ik houd het er voor, dat het zoo is (het oordeel der liefde), maar ik weet niet of u wel uitverkoren zijt, en daarom kunnen we elkaar en onze kinderen hoogstens „houden voor” erfgename van het rijk Gods en van Zijn verbond!

Op dit punt begint telkens de tweespalt in de discussie. Voor wie is de belofte? Wat ligt in dat woord „voor”?

Nu geloof ik, dat we goed zullen doen met hier aanstonds datgene vast te stellen, waarover wij het van harte eens zijn, of althans mogen verwachten eens te zijn. Ik bedoel de waarheid, die b.v. in Rom. 11:7 staat uitgedrukt: „de uitverkorenen hebben het verkregen”, de overigen niet (vgl. 1 Petr. 2:8, Openb. 17:14 enz.). Met andere woorden: de volkomen heilsvervulling van Gods beloften valt alleen ten deel aan die menschen, die van eeuwigheid daartoe door God zijn uitverkoren naar het welbehagen van Zijn wil.

Maar de groote vraag wordt nu deze: is het voldoende, de zoo even beleden waarheid van de vervulling der beloften uit te drukken met dat schijnbaar zoo simpele woordje „voor”? Spreekt de Schrift in dienzelfden geest, en met diezelfde terminologie? Waarbij dan nog te bedenken is, dat de Schrift een levende, concrete taal spreekt, waaruit wij pas door nauwkeurige vergelijking van den eenen tekst met den anderen een zuiver afgewogen oordeel kunnen vastleggen in één of meer samenvattende termen.

Ik denk hierbij aan een opmerking van ds Hoeksema zelf, waarop onze hoofdredacteur gewezen heeft in „De Ref.” van 23 Nov. 1946. Het was ds Hoeksema opgevallen, dat in de vervangingsformule gezegd wordt: de kinderen der geloovigen zijn in Christus geheiligd, „zoodat zij deel hebben aan de belofte en gesteld zijn onder den eisch des verbonds”; en hij merkte daarbij terecht op: het komt er maar op aan, hoe men die woorden verder uitlegt! Terwijl prof. Schilder er aan toevoegde, dat er groot verschil bestaat tusschen „deelen in de belofte der werking” en „deelen in de belofte der werking”. Een dergelijke mogelijkheid van misverstand en onzekerheid moet in onze mondelinge en schriftelijke uiteenzettingen zooveel mogelijk worden uitgebannen. En daarom is de vraag op haar plaats, of het woord „voor” in dit geval wel afdoende is. Datzelfde moet gezegd worden van ds Hoeksema's vraag, of de belofte voor alle gedoopten „geldt” of „is”, en dan nog nader: „onvoorwaardelijk” of „voorwaardelijk”. De ontoereikendheid van de termen speelt hier een groote rol, nu het er op aan komt, de gedachten van de Schrift in onze taal zuiver weer te geven.

Ik kan daarom instemmen met een goed deel van wat J. L. Struik Lzn schreef in „De vrije Kerk” van 25 April 1946 en vervolgens. Ook hij merkt op, „dat het verschil van opvatting over de belofte vastzit op het verschil van gezicht dat men heeft op de bijbeltaal”. Om zijn bedoeling te verduidelijken geeft hij het volgende voorbeeld uit de praktijk van het leven:

„Daar zit 's middags een vader aan tafel en belooft zijn kinderen, die met hem zitten te eten: „Vanavond mogen jullie een paar uur langer opblijven, dan hebben we een feestje”. Nu is er om 5 uur één jongen erg ongehoorzaam en vader stuurt hem om zes uur, als hij thuiskomende er van hoort, naar bed voor straf. Het genot van het beloofde feest ontgaat hem. De belofte van zijn vader doet hem geen nut, want zij (= de belofte) was in hem (= den jongen) niet met gehoorzaamheid gemengd. Zegt nu die jongen brutaal: „Maar u hebt toch beloofd dat ik op mocht blijven”, dan zegt zoo'n vader: „Ja, maar, ik heb het zoo'n ongehoorzaam jongen niet beloofd. Neen hoor, jij bent geen kind.....!”

Nu is de groote vraag natuurlijk deze: spreekt Gods Woord óók alzóó?

Daarop zal ons volgend artikel hebben in te gaan.

L. DOEKES.